

FORRÁSOK

A Borszékért Alapítvány és a Borszéki Polgármesteri Hivatal közérdekű lapja

XXI. évfolyam 3. szám, 2017. Március

Március 15

Március 15.-én, Felsőborszákon, a Petőfi szobor előtt emlékeztek meg a 169 évvel ezelőtti eseményekről, a magyar szabadságharcról és lángelkű költőjéről, Petőfi Sándorról. Az iskola diákjai felolvasták a Nemzeti dalt, a Szózatot és Kányádi Sándor „Nyergestető” c. versét. A helyi Önkormányzat, az RMDSZ és az EMNP a megemlékezés koszorúit helyezték a szobor talapzatánál. Ünnepi beszédet Ferency József iskolaigazgató és történelemtanár mondott. Az alábbiakban teljes terjedelmében ezt olvashatják.

Kedves diákok, kollegák, kedves borszékiek!

Az 1848-as forradalom kitörésének évfordulóját és egyben nemzetünk létét ünnepeljük ma, március 15.-én. Úgy gondolom, ez a nap arra hivatott, hogy felmérjük és értékeljük nemzetünk értékeit, mindazt, amit ez a nép a századok alatt felmutatott. Sokszor megpróbáltam elképzelni azt a március 15-t, azt az elsőt. Vajon tényleg olyan felemelő volt mint tartja az emlékezet? Vajon hogy sikerült néhány fiatalnak akkora hatalmas erőt mozgósítani, vajon hogy sikerült egy egész népet felrázni, hogy sikerült milliók szívébe elültetni a nemzeti érzést és gondolatot. Bizonyára nem volt könnyű, de ha jobban belegondolok, akkor volt egy nagyon hatásos eszközük. Ez az eszköz, ha szabad így nevezni, nemzetünk egyik legnagyobb költője, Petőfi Sándor volt. Petőfi, aki verseivel lánggra tudott gyújtani annyi sok ezer szívet, a forradalom ügye mellé tudott állítani milliókat. Ma itt állunk Petőfi Sándor szobránál, és én hálát adok az Úristennek, hogy van egy ilyen hely, ahol emlékezhetünk nagy költőnkre. Petőfi Sándor rövid élete alatt többet tett a nemzetért mint mások sok évtized alatt. Tudjuk, részt vett a március 15-i eseményekben, többször elszavalta a Nemzeti dalt. Majd később Bem József tábornok alatt részt vett az önvédelmi harcokban, az erdélyi hadjáratban. Tudjuk, hogy Bem saját fiaként szerette Petőfit és próbálta megóvni életét a csatákban azzal, hogy postai és egyéb adminisztratív feladatokkal bízta meg őt. Mert Petőfi nem csak költőként tündökölt, hanem a harcokban is az élen járt és bízta a honvédeket. Hősi halála a fehéregyházi csatában méginkább a romantikus költők közé emeli őt. Ő, aki

fotó: Pethő Csongor

életét áldozta a hazáért, így vált milliók példaképévé.

Ma itt állunk a szobránál, mert nemzeti ünnepünk az ő nevével fonódik össze leginkább. Nincs ma olyan ünnepség ahol ne említenék meg az ő nevét. Petőfi neve szorosan egybefonódott a nemzeti megmaradásért vívott harccal. Tudnunk kell azt, hogy nemzetünk történelme során mindig harcot vívott a megmaradásért, mindig kétséges volt a jövő, és

kis népként soha nem lehetett hátra dőlni és azt mondani: most minden rendben, most nem fenyeget semmi, most biztosítva van a jövő. Ma nem a csatateret forgatagában vívjuk a megmaradásért a harcot, mert ma hála legyen érte az Istennek, békében élünk. Ma a harcot a hétköznapi életben vívjuk azzal, hogy magyar szellemben próbáljuk nevelni gyermekeinket, próbáljuk megtartani nyelvünket és kultúránkat.

Kedves gyerekek, gondolom sokatokban megfogalmazódott a kérdés, vajon ti mit tudtok tenni, hogyan tudtok harcolni nemzetünk megmaradásáért. Tenni tudtok azzal, hogy értékelitek saját anyanyelvetekeket, hogy nem mondtok le róla semmi áron, hogy a fészbukon a kommenteket azon írtjátok, és megjegyzem, helyesen! Részt vesztek azokon a tevékenységeken, melyek a magyar kultúra és nyelv megtartásáról és megéléséről szólnak, legyenek azok táncpróbák, fellépések, bálók, Adj király katonát mesesemondó verseny és minden egyéb hagyományörző tevékenység. Higgyétek el, hogy a mi kultúránk legalább olyan értékes és gazdag, mint a másé. Csak példaként említem a magyar népdalok számát. Nekünk 10-szer több népdalunk van, mint egész Nyugat-Európának együttvéve. Ez a kultúra mélyen legbelül gyökerezik. Nemrég néhányatokkal egy kísérletet végeztem, gyerekdalokat játszottam le és szinte hihetetlen volt, hogy csaknem az összeset ismertétek. Mikor megkérdeztem, hogy honnan ismeritek, nem tudtátok megmondani. Biztos vagyok benne, hogy volt valaki korábban az életetekben, aki azt akarta, hogy tudjátok, továbbadta nektek, hogy ismerjétek, szeressétek és majd amikor ti lesztek szülők, nagyszülők, ti is továbbadjátok mint féltett kincset.

Kedves ünneplők, fontosnak tartom kiemelni, hogy a megmaradásunkért vívott harc nem mások ellen szól, hanem saját magunk megtartásáért van. Mi nem háborút akarunk, hanem békében élni szabadon, jogainkat, nyelvünket, kultúránkat megőrizve. Nem akarjuk elvenni ami a másé, nem akarjuk azt ami nem a mienk, de a miénkről sem akarunk lemondani.

1836-ban írta meg Vörösmarty Mihály a Szózatot.

Azóta szavalják, éneklük, suttozzák és kiáltják generációk. Már akkor megfogalmazódott mindaz, ami megtart egy nemzetet és megőríz hazát. Jól ismerjük mindannyian a sorokat, de egy kissé nehézkesen megy a magyarázata. Főleg az első sorokkal van nekünk, erdélyi magyaroknak gondunk. „Hazádnak rendületlenül légy híve ó magyar...” És kissé zavarodottan tesszük fel a kérdést: vajon melyik hazának, vajon hol van a mi hazánk és bevallom, nekem is történelemtanárként nehéz volt ezt megválaszolni, amikor a gyerekeknek a hazafiságot kellett tanítani polgári nevelés órán. Elgondolkodtam, hogy mi is számomra a haza, és hogy nekünk, erdélyi magyaroknak, hol van a hazánk. Sokan tévednek, amikor azt hiszik, hogy a haza egyenlő a politikai határokkal. A haza határait nem húzhatják meg idegen hatalmak, egy nemzet határait nem szoríthatják össze politikai

fotó: Pethő Csongor

döntések. Mert a haza az ott van, ahol az ember született és ahol él. Jól jegyezzék: meg nekünk itt van a hazánk, mert itt van a szülőföldünk! A föld nem azé aki valamilyen politikai okból magának mondja, hanem azé, aki megmunkálja, aki megműveli, verejtéssel és könnyel áztatja, és majd örök nyugalomra helyezik benne.

Kedves ünneplők, ezekkel a gondolatokkal kívánok mindenkinek boldog március 15-t,

legyenek büszkék arra, hogy magyarok és vigyázzák azt, amit Úristen nekünk adott!

Ferency József

A március 15.-i ünnepségnek mintegy folytatásaként szombaton, március 18.-án az alsóborszéki kápolnában szentmise keretében is emlékeztünk a magyar szabadságharcra, majd a kultúrotthonban a Czifrasarok mutatta be verses-táncos-zenes ünnepi műsorát. Szavaltak: Balázs Teodóra, Balla Antónia és Stan Timea. A kultúrműsor előtt Mik József polgármester szólt az ünnep kapcsán a közönséghez. Beszédében a dicső múltat idézve a jelenről, a borszéki jelenről és a jövőről, a borszéki jövőről szólt, az összefogás és összetartás, az egymás iránti kölcsönös tisztelet, a közös érdekek felismerésének szükségességéről.

Kolbert Tünde

TÁJÉKOZTATÓ A JANUÁRI TANÁCSÜLÉSRŐL

A testület március 21-én ült össze, hogy átbeszélje és elfogadja a napirendre tűzött témákat.

A 23-as határozattal elfogadtuk a 2017-es költségvetést. Lényeges változások nincsenek a tavalyihoz képest. Fő feladat a Kezelőbázis építésének folytatása és lehetőleg befejezése.

A 24-es határozat a Városfejlesztési cég 2017-es évi költségvetését hagyta jóvá. Alig 5%-os jövedelemnövekedést láttak elő, a tavalyihoz képest.

A 25-ös határozat jóváhagyta egy delegációnak a kiutazását Pilisvörösvárra, amire augusztusban kerül sor.

A 26-os határozat jóváhagyja a pedagógusok januári ingázási költségeit.

A 27-es határozat a Gyermekeotthonban lévő gyerekek fejkvótás támogatását hagyta jóvá, 250 lej/gyerek/hónap összegben. Ezt az összeget az önkormányzat adja, ezen kívül kapnak állami támogatást, illetve a Dévai Szent Ferenc Alapítványtól is kapnak.

A 28-as határozat szerint, akik a 15/2003-as törvény alapján építettek lakást a Petőfi és Új utcában, kérhetik a terület telekkönyveztetését.

A 29-es határozat jóváhagyta egy négyfős delegációnak Dunaföldvára való kiutazását március 24-26. között.

A 30-as határozat meghozatalát egy komolyabb vita előzte meg. Az AVE HURON Kft. aki a város szemétszállítását végzi, megemelte a szemétszállítás díját. Még januárban jelezték emelési szándékukat. A februári tanácsülésen szerepelt is a napirendi pontok között, de nem egyeztünk bele. Akartuk hallani az érveket, amivel alátámasztják az emelést. A mostani gyűlésre meghívtuk és el is jött Koszta Attila igazgató úr egy alkalmazottal, aki a pénzek begyűjtéséért felel. Az igazgató úr a díj emelését azzal magyarázza, hogy megduplázódott a lerakási díj, és a háztartási szemét mennyisége országos szinten nőtt, amiért az Európai Unió pénzbírsággal sújtja Romániát. Ezt a büntetést rásózták a lakosságra. Így a lakosság ez után 6,76 lej+Áfa, a cégek pedig 93,77+Áfa díjat fognak fizetni.

A 31-es határozat alapján, akik panzióépítésre kértek és kaptak területet, de azok nagysága nem megfelelő az építendő panzió nagyságának, ott a két szomszédos területet, amire licitált, lehet egyesíteni (így 2x500, illetve 2x800 négyzetméteres területre tud építeni).

Farkas Aladár

KÁNYÁDI SÁNDOR SZAVALÓVERSENY

”A vers olyan lábbeli, amelyet mindenki viselhet”

A Szilágymegyei Varsolci Általános Iskola szavalóversenyt hirdetett kisiskolásoknak, melyre Kányádi Sándor, László Noémi és Kovács András Ferenc kortárs erdélyi költők verseivel lehetett benevezni. Az előválogatást a benevezett iskolákban tartották, a körzeti megmérettetésre Maroshévízen került sor, a Kemény János Általános Iskolában. Borszékot 14 kisiskolás képviselte szép eredménnyel, hiszen 5 tanuló Balázs Teodora, Zudor Larisa (felkészítő tanítónő Fazakas Keiser Ildikó), Kolbert Roberta (felkészítő tanítónő Kovács Margit) és Pethő Andor előkészítő osztályos (Serilla Emese tanítványa) első, illetve második helyezéssel továbbjutottak a Gyergyószentmiklóson szervezett megyei szakaszra. A Fogarasy Mihály Általános Iskolában szervezett előválogatáson négy borszéki gyerek állt ki bátran a zsűri és a versenytársak elé. Amint azt a kísérő tanítónők elmondásából és a gyergyói Fény TV tudósításából is megtudtuk, egyáltalán nem volt könnyű dolga a zsűrinek. A nagyon jókból kellett kiválasztani a továbbjutó legjobbakat minden korcsoportban (I.-és előkészítő osztályosok, II.-III.osztályosok és IV.osztályosok).

Fotó: Fazakas Ildikó

Az országos szakaszra, melyet Varsolcon rendeznek május 12-14 között, a gyergyói körzetből a korcsoportok első helyezettei jutottak tovább: a borszéki Pethő Andor és a két szárhegyi kisiskolás: Barabás Amanda és Gáspár Csongor. A második és harmadik helyezettek Nagygalambfalván, Kányádi Sándor szülőfalujában mérik össze tehetségüket.

Szeretném megjegyezni, hogy mindenki, versenyre benevező kisiskolás vagy felkészítő tanár, zsűritag vagy egyszerű

hallgató, mondom, mindenki nyertes és gazdagabb egy ilyen rendezvény után.

”A vers az, amit mondani kell. Ezt válaszolta egyik találkozóon egy falusi kisiskolás, amikor a tanítója sugallta kérdést, melynek veleje az lett volna, hogy mi a vers, ijedtemben – mint háborús történetek katonája a még föl nem robbant gránátot-, ijedtemben visszadobtam:

- Hát te mondd meg, szerinted: mi a vers?

- A vers az-kapaszkodott tekintetembe bátorításért - ,amit mondani kell” olvashatjuk nem egy Kányádi kötet bevezetőjében, fülszövegében. Lázár Nóra igazgatóhelyettes szerint a kis versmondók „tovább ajándékozták a kincseket, szép pillanatokot szerezve a jelenlévőknek”- mondva azt, amit mondani kell.

Kedves szülők és talán már nagyszülők! Kányádi Sándor 1982 júniusában Borszékra látogatott. A gyerekekkel az iskola tornatermében, a felnőtt olvasókkal a könyvtárban találkozott. Máig kedves, felejthetetlen emlék. Meséljenek erről, vegyék le azt a (dedikált) kötetet a könyvespolcra és mondják együtt a verset!

Kolbert Tünde

HANGVERSENY

Március 18-án, a kultúrotthonban a csíkszeredai Nagy István Művészeti Középiskola hegedű szakos diákjai koncertjét hallgathatta a borszéki közönség. Péter Ernő felkészítő tanár bevezetőjéből megtudtuk, hogy a fellépés célja az olimpiászra készülő tanítványoknak lehetőséget adni a tapasztalatszerzésre, Borszékot pedig azért választották, mert két diákja, Szereceán Tihamér és Pop Ștefan Cristian hazai közönség előtt mutatkozhat be. A hangverseny szervezésébe besegített Pop Vera. A borszékiek mellett felléptek: Péter Balázs Máté (III.oszt.), Györgyice Ákos (V.oszt.), Juhász Boylan Benedek (VII.oszt.) és Vizi Norbert (XII.oszt.) tanulók. Zongorán kísért Kiss Lehel Sándor.

fotó: Boronea Bianca

Kolbert Tünde

HÚSVÉT

A húsvét a kereszténység legnagyobb ünnepe, a Krisztus-központú kalendárium központi főünnepe. A Biblia szerint Jézus – pénteki keresztre feszítése után – a harmadik napon, vasárnap feltámadt. Kereszthalálával nem szabadtotta meg a világot a szenvedéstől, de megváltotta minden ember bűnét, feltámadásával pedig győzelmet aratott a halál felett. A valláson kívül is a tavaszvárás, a tavasz eljövételének ünnepe is, amelyet március vagy április hónapban (a Hold állásának megfelelően) tartanak. A húsvétnak megfelelően, időben korábbi zsidó vallási ünnep (héber nyelven pészah) az egyiptomi fogságból való szabadulás ünnepe volt. A húsvét a pészahkal ritkán esik egybe, mivel a Hold járása szerinti naptár és a két változó ünnep számításától függ. A húsvét egybeesik a tavaszi nap-éj egyenlőség idején tartott termékenységi ünnepekkel is, amelynek elemei a feltámadás, az újjászületés.

Húsvét az azt megelőző időszak, Jézus sivatagi böjtjének emlékére tartott negyvennapos nagyböjt lezárulását jelzi. A katolikus kereszténységben böjtnek nevezett, valójában „húshagyó” táplálkozási időszak után ezen a napon szabad először húst enni. (Erre utal a magyar húsvét szó is: a hús magunkhoz vételének első napja.) A böjt utolsó hetének neve: „nagyhét”, a húsvét utáni hét húsvét hete, egyes magyar vidékeken „fehérhét” – fehérvasárnapig tart.

A húsvéhoz, mint tavaszváráshoz kapcsolható zsidó ünnep héber neve „pészah”. A szó „kikerülés”-t, „elkerülés”-t jelent, utalva arra, hogy a halál angyala elkerülte a zsidóknak bárány vérével megjelölt házait. Innen származik a ritkábban használt angol név, a passover is. A kifejezés az ünnep magyar nevében nem található meg, de Csíkménaságon a húsvéti körmenet neve: „kikerülés”.

A keresztény egyház szertartásaiban a hosszú ünnepi időszak átfogja a kora tavasz és a nyár elejei hónapokat. Az előkészületi idő a nagyböjt, amely Jézus negyvennapos böjtjének emlékére, önmegtartóztatására tanít. Ezt kisebb-nagyobb ünnepek követik s a húsvéti ünnepkör a pünkösdvel zárul. A húsvéttól

Feltámadás, Matthias Grünewald fő művének, a híres isenheimeri szárnyas oltárnak az egyik képe

a pünkösd utáni szombatig tartó időszakot → húsvéti időnek is mondják (nagyböjt, virágvasárnap, nagyhét, nagypéntek, nagyszombat). A nagyhét a nagyböjt utolsó hete virágvasárnaptól nagyszombatig. Napjai a nagyhétfő, nagykedd, nagyszerda és a húsvéti szent háromnap. Húsvét napjától a fehérvasárnapot megelőző szombatig tartó napokat húsvét hetének nevezik. A ciklus a karácsonyi ünnepi szakasz párja, de jóval régebbi annál. Latin neve: Septuagesima – hetvened, mert hetven napig tart.

Virágvasárnap a húsvétvasárnap előtti vasárnap, nagyböjt utolsó vasárnapja. Jézus bevonulása Jeruzsálembe, ahol a nép ünnepelte. Ilyenkor hagyományosan barkát szentelnek, s körmenetben vonulnak be a templomba.

A nyugati kereszténység húsvétvasárnapja legkorábban március 22-ére, legkésőbb április 25-re esik. (A keleti kereszténységben is ugyanígy van Julián naptár szerint.) A következő nap, húsvéthétfő a legtöbb keresztény hagyományú államban hivatalos ünnep.

A húsvét és a hozzá kapcsolódó ünnepek a mozgó ünnepek közé tartoznak, azaz nem esnek a Julián naptár szerinti év ugyanazon napjára minden évben. A Nap mozgása mellett a Hold mozgásától is függ

a dátum – némileg a héber naptárhoz hasonló módon. A húsvét helyes időpontja gyakran vita tárgya volt.

Az első niceai zsinat 325-ben határozott úgy, hogy az egyház tagjai a húsvétot ugyanazon a vasárnapon ünnepeljék, és pedig legyen a keresztény húsvét időpontja a tavaszi nap-éj egyenlőség utáni első holdtöltét követő vasárnap. Sajnos ennek meghatározására nem jelöltek ki módszert, így például az alexandriai pátriárka és a római pápa alá tartozó egyházrész másképpen számította a húsvét időpontját. Később a 6. században alkotta meg Dionysius Exiguus azt az eljárást, amely azóta is az alapját képezi a húsvét időpontja kiszámításának.

Amennyiben csillagászati értelemben vesszük a „tavaszi nap-éj egyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnap” formulát, természetesen nem feltétlenül kapjuk meg a húsvétot. A katolikus egyház 1581-ben kánonban rögzítette azt a számítási módot, mely meghatározza ennek naptári helyét. Mostanra az ortodox egyházakon kívül minden keresztény egyház ehhez az eljáráshoz tartja magát. Az ortodox egyházak dátumszámítási módszere maradt a Gergely-naptárreform előtti Julián-eljárás.

1997-ben az Egyházak Világtanácsa szíriai, Aleppóban tartott ülésén javasolták, hogy a hagyományos, képletekre és táblázatokra alapuló számítás helyett csillagászati megfigyelések alapján határozzák meg a keresztény húsvét időpontját. Ezáltal megszüntethető lenne a keleti és nyugati egyház közötti eltérés is, hiszen a megfigyelés (illetve a közvetlen csillagászati meghatározás) mindegyik egyházrész számára objektív módon rögzítené az ünnepnap dátumát. A reformjavaslat szerint a bevezetés 2001-ben lett volna, de lényegében egyik tag sem fogadta el még.

Ferenc pápa 2015 júniusában bejelentette, hogy a római katolikus egyház kész megváltoztatni a húsvétszámítás módját, annak érdekében, hogy a katolikusok húsvétja egybeessen más keresztény vallások húsvétjával.

A SZERETET TITKAI

“Ha szeretetet akarsz kapni, egyszerűen csak adnod kell.

Minél több szeretetet adsz, annál többet kapsz.

Szeretni – azt jelenti, hogy egy részt adsz magadból, fizetséget nem kérve és feltételek nélkül.

Cselekedj jót, csak úgy!,,

A XXI. század embereit nagyrészt a birtoklási vágy vezérli, azonban ma is vannak számosan olyan emberek, akik életében megjelenik a feltétel nélküli szeretet, a szeretetet adni tudás képessége hatja át az életüket.

A tapasztalatom az, hogy a gyerekek a legnyitottabbak a szeretet adásra és fogadásra. Szinte minden alkalommal amikor kisgyereket kérdezőnk meg, hogy megölelhetjük-e, feltétel nélkül fogadta el azt. A legnagyobb tanítómestereink a gyerekek, mert ők feltétel nélkül is tudnak szeretni, önzetlenül örömet és vigaszt nyújtani. Amit átadunk az azonnal vissza is áramlik hozzánk.

Egy négy éves kislány, akinek a szomszédjában élt egy nemrégiben megözvegyült idős férfi, egyszer, amint a kislány meglátta a síró öregembert, besétált a kertbe, odabújt az idős ember ölébe és csak ücsörgött szótlanul. Később, amikor az anyja megkérdezte a fiút, hogy mit is csinált ott valójában, a gyermek ezt felelte: “Semmit, csak segítettem neki sírni.” (Internet)

Osztályfőnöki órán beszéltünk a Cselekedj jót, csak úgy! témáról. Csoportos feladatként kapták: hogyan szereznének egy szép napot egy szomorú kislánynak, egy idős egyedülálló néniük,

és az édesanyjuknak. Íme néhány gondolat az ötleteik sokaságából: reggel édesanya fogkefeje mellé teszek egy papírt, amire ráírom, hogy szeretlek, virágot viszek neki, este a jóéjt puszikor odaadom, az öregnéninek énekelek, bevásárolok, segítek neki, születésnapján felköszöntöm, a kislányt játszani viszem, olvasok neki vidám történeteket, a szüleivel együtt egy szép filmet nézünk meg. Ez csak egy pár példa arra, hogy mennyire érzik a 11 éves gyermekek a szeretetet adni boldogságát. Sosem azt kérdezzük magunktól, hogy a másik ember mit tud adni a számunkra, hanem azt, hogy mi mit tudunk adni a másik embernek.

Kovács J.

fotó: Móga Attila

TOLLAS TIBOR: HOZSANNA HÚSVÉT

Hozsanna húsvét! Künn a tavasz száll,
Sziklasírodból föltámadtál
És csodát műveltél megint.
Pusztta földünk virággá ébred,
Sok zsenge ág zsoldárt zeng néked,
Jézus, naparcod rám tekint.

Hozsanna húsvét! Hitünk sója,
Bénák, betegek gyógyítója
Fénypallósodtól a halál
Sötét szárnyával éjbe rebben,
Szétáradsz bennem győzhetetlen,
Romlandó testem talpra áll!

S futnék a fénynél sebesebben,
Húsvét tüzeit a holt lelkekben
Gyújtani elvesző úton.
Hírül adni a beteg, fáradt
Társaknak újuló csodádat. -
Hozsanna Néked Jézusom!

A BORSZÉKI ÚTON. 1895

*Ha még e vidéket sokáig járom :
Hűtlen leszek hozzád, én pusztaságom !
E fenyvesek alján megejt az igézet,
Rájuk egyszer csak szerelemmel nézek.
E hegyek, völgyek gyönyörű vidéke
Beveszi magát a szívem közepébe.
A kavicsos Marost — érzem én, érzem —
Előbb-utóbb még a Tiszának nézem.
. . . Csak néha fog el egy különös bánat,
Mint mikor a szívünk maga ellen támad.
Hahogy úgy — álmoképp' — feltűnik előtte
A régi, a régi, első szeretője !*

Szabolcsba Mihály.

KAMENITZKY RUDOLF, egy bányászcsalád sarja (1917-1996)

Jelen írásunkkal szeretnénk megemlékezni a két évtizeddel ezelőtt elhunyt Rezső bácsiról.

1917. május 13-án született Marosvásárhelyen, Maros- Torda vármegyében. Az első világháború miatt elmenekültek, ezért nem született Borszéken.

Apja Antal (Anton), Csíkszentdomokoson született 1864-ben, a borszéki szénbánya bányamestere (bányatiszt) volt, a kitermelés főnöke haláig (1947. január 12.), anyja Patka Anna, háztartásbeli. Nagyapja, Kamenyitzky József (1839-1924) is bányász volt.

Római-katolikus vallású, szülei is őskeresztények voltak. Nyolcan voltak testvérek: Irén, háztartásbeli, férje után Mucha (Albin, lakatos), Rozália tanítónő, férje Szlatek Tibor könyvelő volt a deszkagyárnál, Kovásznán laktak, Gizella, elárusító, majd pénztárnok, Textila Mures, férje Bardóczi Sándor, 2. férje, Czibalmos András tisztviselő. József, állatorvos, 1921-ben kitepedett Magyarországra. Antal, orvos Marosvásárhelyen, majd a brassói CFR-nél, felesége Ileana, Benedek, a Teoharie-féle deszkagyárnál lakatos, majd főlakatos a borszéki szénbányánál, felesége Mária, Árpád tanár Marosvásárhelyen, felesége Ilona szintén tanár,

Iskolái:

Általános iskolát (öt osztály) Borszéken járta (1923-1927), majd 6 év középiskola következett Marosvásárhelyen a római-katolikus Főgimnáziumban, (1927-1934), majd a Papiu Ilarian Állami Líceum reálszakán végzett (1934-1936) és ott is érettségizett. Aktívan sportolt a Marosvásárhelyi Sport Egylet (MSE) keretében. A r-k. főgimnáziumban lett cserkész. Hamarosan rajvezető, majd rajparancsnoknak léptették elő. Mindvégig bentlakó volt.

1938-ban sikeresen letette a gyulafehérvári királyi helyhatóságon a közigazgatási képesítő vizsgát, majd 1939. október elsején a temesvári királyi helyhatóság mellett működő jegyzői tanfolyamra iratkozott (nappali tagozat, 1200 lejes havi ösztöndíjjal), amelyet 1940. július elsején sikeresen befejezett. A záróvizsga szeptember 10-ére volt kitűzve, de augusztus 30-án a bécsi döntés értelmében Temesvár román impériumhoz került, Kamenitzky Rezső meg magyar állampolgár maradt, így a vizsgára nem jelentkezhetett.

1939. július 27-én sikeres képességvizsgát tett Gyulafehérváron, a királyi helyhatóságon (a közigazgatási képesítő vizsgán).

1940. október havában beiratkozott Kolozsváron a m. kir. Ferenc József Tudomány Egyetem jog- és államtudományi karára (1940-1944). Tanulmányait levelező úton végezte, minden vizsgáját letette az I-II. évre, de a háború miatt nem tudta folytatni. Hét félévet járt, a nyolcadikra is beiratkozott, de 1944. január 22-én már a fronton volt. 1945. augusztus havában tért haza a fogságból, majd ezt követően 1946. május végéig ízületi gyulladással ágyban fekvő beteg volt. 1950. március 11-én kelt levelében kéri az egyetem vezetését, tanulmányai folytatására. Erre nem kapott lehetőséget, ezért a Bolyai Egyetem matematikai és fizikai tagozatára jelentkezik (1952. aug. 1.).

1955-ben beiratkozott a marosvásárhelyi Építészeti Szakközépiskolába.

1957-58-ban újból kérte tanulmányai folytatását, Kolozsváron a Babeş-Bolyai Tudományegyetem jogi karán. Az egyetem elfogadta kérését, de családi okok miatt a vizsgákra nem

jelentkezett. Tíz különbözőzeti vizsgát kellett volna letygen, egy év alatt, ahhoz, hogy beírják III. évre (166/ 1957-es válaszlevél az egyetem részéről). 1958. november 13-án a Bolyai Tudományegyetem Jog és Közgazdaságtudományi Kar Levelező Tag dékánja a 604-es levelében értesítette Kamenitzky Rezsőt, hogy az egyetem vezetősége törölte a hallgatók sorából. Ugyanarra a karra többé nem iratkozhat be, de más egyetem jogi karán folytathatja megkezdett tanulmányait. 1960-ban újra kérte 3. évre való beiratkozását, vállalva, hogy leteszi a különbözőzeti vizsgákat is. 1965-ben kapott válaszlevélből kitűnik, hogy kérését nem fogadták el, mondván, hogy az akkori tanterv (1944-48) nem talál a mostanival.

1949-ben könyvelői tanfolyamot végzett.

Az 1953-1954-es tanévben levelező tagozaton elvégezte Nagybányán a bányász technikumot (kutató- és kitermelő szak), de csak 1961-ben tette le a záróvizsgát. 1953-ban nem tudott jelentkezni a vizsgán, mert az ellenőrző szervek kivizsgálást folytattak munkahelyén. A következő évben felszámolták az iskolát. Közben dolgozott Szinérváralja településen, az avasfelsőfalui lignitbányánál (Máramaros).

1956-ban a kolozsvári Gheorghe Barițiu Politechnicára (építészeti fakultás) is jelentkezett (levelező tagozat.). Ekkor a Fürdővállalat technikai osztályának főnöke volt, már 5 éve. Támogató kérését aláírta Albulescu F. igazgató és Tălpălaru M. a pártszervezet titkára. Egy másik ajánlólevelet Dr. Bruner Harry igazgató és Vild Ernő a munka- és bérezési osztály vezetője adott (56/1956-os levél). Felvételi je nem sikerült (84/1956-os értesítés).

Jól beszélt románul és gyengén franciául.

A magyar hatóság előtt fogadalmat tett 1940. szeptember 15-én, és 1941. június 19-én az esküt is letette.

Felesége Máthé Jolán, 1922. március 23-án született Borszéken. Szülei: Dezső, kovács, és Csibi Julianna, háztartásbeli. Jolán, Borszéken végezte az általános iskolát (7 elemi), gépíró volt a Néptanácsnál, az Apemin- Borszéknél (borvízpalackozó üzem), illetve az Üdültető Vállalatnál. Felesége, férjét Rudinak szólította, mi Rezső bácsinak.

1944. április 12-én esküdtek.

Egy gyerekük született Antal, (1947. 07. 17).1-5. osztályt Borszéken járta, majd Marosvásárhelyen a képzőművészeti folytatta tanulmányait, ott is érettségizett. Tovább akart tanulni, próbálkozott Kolozsváron a képzőművészeti, sikertelenül. Jászvásáron is próbálkozott, 1967-ben biológia szakra jelentkezett, sajnos, sikertelenül. A borvíztöltődénél dolgozott bérszámfejtőként, majd a Tanulók Házánál oktatómesterként. Végül visszatért a palackozó üzemhez, a személyzeti osztályon dolgozott nyugdíjazásáig. Kilenc verseskötete jelent meg életében. Idegenvezető- és múzeumkalauzként töltötte nyugdíjas éveit. 2016. október 6-án halt meg.

Munkahelyei:

1936. júliustól 1939. 09. 30-ig a borszéki Néptanácsnál dolgozott, adminisztratív munkakörben (gépíró), díjtalan gyakornokként, 1940. szeptember 1.-1944. március 31. között, segédjegyző (segédjegyzői esküt 1941. június 19-én letette). 1940. 07. 1. - 1942. 09. 30. másodállásban technikai referens a borszéki szénbányánál. 1943. december 16-án letette a hivatali esküt a járás főszolgabírája előtt is.

1946. augusztus 15-től-1949. július 1-ig, jegyző, majd az Ideiglenes Tanács titkára, 1950. 06. 30-ig. Közben magántanulók tanításával foglakozott. A községi közigazgatás keretében „gyógyhelyi bizottság” alakult, ennek keretében tevékenykedett.

Már 1937-től végzett geológiai tanulmányokat és kutatásokat, feltárásokat. Felhatalmázása volt a Maros Tartományi Néptanáctól a kutatások végzésére. Lignit bányát és talkum bányát nyitott Borszéken, és előkészületben volt a bélbori lignitbánya megnyitása (1951). Szövetkezetet létesített, ahol különböző gazdasági ágak működtek: mészégetés, vágóhid, pékség, keskenyvágányú iparvasút. Az ő idejében épült a községi istálló, a kultúrház, stb.

1950. 01. 1-1956. 09. 30. kitermelési főnök (a Borszéki Szénbánya üzemvezetője) Borszéken. A bánya termelési kapacitás, 40 tonna/nap. Nincs gáz- és robbanásveszély. A bánya a Maros Tartományi Üzemanyag Vállalathoz (Intreprinderea Regională Combustibilul Mureș, I. P. E. I. L.) illetve a Bánya- és Petróleum Minisztériumhoz (Bukarest) tartozott.

1951-re 16 ezer tonna szén szerepelt a termelési tervben, amit a marosvásárhelyi Tartományi Tanács 1952-re önkényesen megemelt 25 ezer tonnára. Ehhez a tervhez nem volt meg a kapacitás. Újabb beruházások kellettek volna. A kijelölt terv nem teljesítése miatt kivizsgálást indítottak ellene, majd leváltották tisztségéből.

1952. október elsejétől a máramarosi avasfelfalui lignitbánya kitermelési főnöke December végéig. Innen szolgálati érdekből árhelyezték a Borszéki Balneológiai Vállalathoz, ahol technikus, majd főtechnikus.

Katonai szolgálat

1942. 10. 12-1943. 01. 20. között a m. kir. IX. gk. köz. ta. ütegnél karpaszományos honvéd, tüzér szakaszvezető, majd 1944. március 30-1944. 08. 22. között a keleti fronton (Lengyelország- Románia-Csehszlovákia), utána orosz hadifogoly (1945. április 10.- 1945. 08. 22.). Szabadulása után hat hónapot beteg volt (reuma), nem dolgozott sehol sem.

Politikai tevékenysége

-A felszabadulás előtt nem volt tagja semmilyen politikai pártnak. Társadalmi és tömegszervezetek, amelyekben tevékenykedett: AVSAP (Asociația Voluntară pentru Sprijinirea Apărării Patriei), ARLUS (Asociația Română pentru strângerea Legăturilor cu Uniunea Sovietică). A borszéki Lendület sportegylet elnöke volt. Aktívan bekapcsolódott a község sportéletébe: kirándult, síezett, asztali teniszezett, röplabdázott.

-1946-ban a választási bizottság elnöke volt, Borszéken, de hozzá tartozott Bélbor és Holló is.

-1947-ben beiratkozott a Román Kommunista Pártba, 1952-ben kizárták (Gyergyószentmiklós-i Rajoni Pártbizottság), 1966-ban visszavették. Végig tagja volt a párt bürojának, felelt a propagandamunkáért, szervezte a pártoktatást.

-1969-től tagja a Városi Pártbizottságnak, tagja a Munkás Ellenőrző Tanácsnak, és képviselő a Városi Néptanácsnál, tagja annak Végrehajtó Bizottságának. A város szisztematizálási és építészeti bizottság elnöke volt.

Borszéki Lignitbánya (1950. 07. 1- 1952. 04. 1.)

-Bányamegnyitás egymillió lej, a terveket 1951. 12. 10-m készítették el, 812 440 lejt költöttek el, a terveket 1951. december 10-én készítették el, (a Tartományi Építkezési Tröszt végezte, 51 843

lejtért).

- A bányamegnyításhoz beruházás címen 4 ml. 140 ezer lej értékben kaptak pénzt.

-Munkagépek vásárlására a bányához, előirányoztak 2 millió lejt (1951-ben). Elköltve 1. 270. 180 lej, tervezést a Tart. Építk. Tröszt végezte 65 047 lejtért. A bányafát a hodosi gyártól (IPEIL) vásárolták.

-A bánya újrainyitására adtak még 1 500 ezer lejt, amiből elköltöttek 1 152 154 lejt (1951. dec.).

- Új tárna megnyitására adtak 4 millió lejt, amiből elköltöttek 3. 950 000 lejt.(1951. 12. 31.).

-Füvarosok: Eigel József, Lukács István, Máthé Ferenc, Ruszka Ferenc, Ruszka Mihály, Sappa Carol, Szabó Ferenc, Szép Domokos és felesége.

-Alkalmazottak: Bucur Ilisei könyvelő, Cerghezan Ion raktáros 4 691 lejes fizetéssel, Eigel László raktáros, Fodor Andrei és felesége, Gradu Ioan, Küsmódi Stefan és felesége, Pop Victor könyvelő, Rákóczi Béla, Székely Alexandru és felesége.

-Lehetett 15%-os téli pótlékot fizetni a kinti munkásoknak (építkezés).

Szinérváralja községhez tartozó Avasfelfalui lignitbányánál dolgozott (1952. 10. 15-1953. 10. 15.)

Borszéki talkum bánya megnyitása

-A terveket a Tartományi Építkezési Tröszt készítette 1950-ben. A beruházás értéke 1 200 000 lej volt, amiből elköltöttek 563 269 lejt (a munkálatokat saját maguk végezték).

Tégla- és cserépvetés (1950. 10. 23.)

-695 ezer lejt adtak erre a célra. 300 ezer lej a téglarakta (szárító) és 395 ezer lej a felszerelés (prések). A munkát saját maguk végezték, és a 2 téglaépület (zárt téglaszárító) 102 284 lejtbe került. A tégl- és cserép prést Marosvásárhelytől hozták (bontásból). A kezdeti 2 deszkaszárító közül az egyiket lebontották (értéke 750 lej).

Az orotvai lignitbánya feltárása (1951)

Előirányozva 820 000 lejt, elköltve 624 189 lejt.

Fürdőigazgatóság (Serviciul Medico-Balnear) Borsec (1953. 10. 15-1964. 04. 5.)

-Kamenitzky Rezső főtechnikus, feladatköre: a borvízkutak karbantartása, javítása, a források újrafoglalása, a hidrogeológiai munkálatok ellenőrzése, a gyógyító tényezők óvása, védelme, a gyógyító eszközök karbantartása. Nettó fizetése 13 524 lejt volt.

-1953-56. között több hidro-geológiai munkálatot vezetett. Ezt igazolta a Bukaresti Balneológiai és Fizioterápia Intézet is (6433/1956-os átirat: Kossuth-kút foglalása, Horia-kút újrafoglalása, a mélyfúrások követése hozzáértéssel és rátermettséggel). Mérnöki oklevelet szeretett volna szerezni, lévén, hogy technikus volt.

Helyiipar(1964. 04. 5-1977. 07. 1.)

-1964. április 5.-től saját kérésére áthelyezték a csíkszeredai IREM-vállalathoz tartozó borszéki Helyiiparhoz, ahol szekciófőnök volt nyugdíjazásáig, 1977. július 1-ig. Ez idő alatt modernizálta a travertinbányákat, és a kalciumkarbonát bányát. A feldolgozó üzem a kezdeti 12 ezer tonnáról 50 ezer tonnára növelte a termelési kapacitást. Tudományos kutatómunkát is végzett. Egy, általam ismert témája: „A borszéki kitermelési mező biztonsági pillérenek felszámolása a hetes kitermelési aknán keresztül, beleértve az akna pillérjét is”.

-Detox-terméket gyártottak dolomitból, a Borzesti Vegyipari Kombináttal közösen. Ennek külön bányája volt Borszéken.

-A Hétvezér környékén, és a Bor-patak völgyében traverinó után kutatott.

-Bélborban (szomszédos település) is kőbányát nyitott.

-A Kelemen havasokban, Deluți-on szintén kőbányát nyitott.

-Gyergyótölgyesen, úgszintén.

-1969-ban saját kezdeményezésre lággyárat létesített, ahol a deszka (navéta) ládákat gyártották a borvízüzem részére. Kb. 90 személy dolgozott, főleg nők.-1974-ben tanfolyamot szerveztek 25 személy részére (okt. 10-1975. március 1.) vājár és - rāngás (kopogózó) szakmára (I. munkacsoport.). Előadók: Bencze Ștefan mérnök, Kamenitzky Rudolf műhelyfőnök és Salamon Albert szekció főnök. A kurzust Kamenitzky Rezső vezette, havi 300 lejért. (Dec. 1370/ IJIL m. CIUC).

-1974-ben 4 órával újraalkalmazták a nyugdíjas Krammer Máriát. Nem jelentették a nyugdíjosztálynak, és a keletkezett kárt (1.593 lejt) visszafizették Kamenitzky Rezsővel és Fokt Carolinával (ő volt a könyvelő), 942-es átírat, Burtea C-tin mérnök-igazgató aláírásával. Rákosi Zoltán mérnök is főnöke volt, ő volt a fővállalat igazgatója,

-1974-ben szabadsága alatt Józsa A. helyettesítette. Atelier Mixt de producție Borsec (Vegyes termelő műhely) volt a cég hivatalos neve.

-1976-ban penalizálták (pénzbírság), mert nem teljesítették a tervet az első trimeszterre (nem volt villany 14 órán át, 43 órán keresztül nem volt speciális üzemanyag, 406 órát állt az 1-es, 2-es és 3-as malom, mert leégték a motorok, 6 db. 40-55 kwh-ás motor, amit

Csíkszeredában tekerceseltek. Emiatt kiesett 1 152 to kálciumkarbonát termelés, 408 960 lej értékben. A motorok újratekerceseltetése 40 ezer lejbe került. 16 441 lej anyag- és munkadíj a részleg javítási munkálata.

A fafeldolgozó részleg javítási munkálatai 152 316 lej értékben saját költségvetésükből történt.

A műhely transzformátoráról villanyt adtak az Apemin Depójának (mozdonyjavító műhely), az I. B. C-nek 101. 934 kwh-ot. Amit még nem fizettek ki.

Megóvták, de eredménytelenül (8466-os válaszlevél az IJIL-től).

-1970-ben rátértek a drót-ládák készítésére (1/10).

Kitüntetései:

-1962-ben meg kellett volna kapja a Főkút és Köztársaság-kút újrafoglalásáért a Munkaérendrend III. fokozatát, de a maroshévízi Pártbizottság első titkára ellene szavazott,

-1968- „A városszépítésért” jelvény,

-1970- jelvény a város szépítéséért,

-1971- Az RKP megalakulásának 50. évfordulójára,

-1972- Az RSZK kikiáltásának 25. évfordulójára,

-1973- ban megkapta Románia csillaga, V. oszt.

-1974- „30 éve szabadult fel Románia”, jelvény,

-1977-100 éve hirdették ki Románia függetlenségét- emlékérem.

-2001-ben Borszék önkormányzata a város díszpolgárává választotta.

A város helytörténeti kiállító termében, egy tározóban helyeztük el kitüntetésüket, hogy az utókor se feledkezzen meg róla.

Összeállította, Farkas Aladár

Fakanál Gazdagtál, Húsvétra

Roston sült tarja: ehhez nem kell nagy tudomány, csak előtte 1 nappal be kell pácolni, mustáros-hagymás pácba, majd megsütni, lehetőleg parázsón.

Rántott gombafejek: apró csiperkéket liszt-tojás-prézli keverékben kirántjuk, s köretnek szervírozzuk.

Aszaltszilvával töltött, rántott csirkemell: a mellekből szép szeletet gyártunk, majd fahéjas aszaltszilvával, amit kevés borban előzőleg megpuhítottunk, megtöltjük, felcsavarjuk, összetűzzük, kirántjuk, sajtos keverékbe mártogatva. Tálaláskor a tüket kiszedjük, s ferdén kettévágva szervírozzuk, sáfrányos mazsolás rizzsel, meg sültkrumplival.

Ballai Fokt Zoltán

fotó: Ballai Fokt Zoltán

Anyakönyvi hírek

Elhalálozás

Vild Elisabeta 1919.11.09. – 2017.03.02.

Fazakas Ignác István 1961.08.20. – 2017.03.20.

Danila Viorica 1948.01.13. – 2017.03.25.

Nyugodjanak békében! Ószinte részvétünk!

BORSZÉKI POLGÁRMESTERI HIVATAL

Str. Carpați, nr. 6/A

Felelős szerkesztő: Kolbert Tünde

Szerkesztőség: Ballai Erzsébet, Farkas Aladár, Kovács Júlia, Fazakas Mihály Emese, Pethő Csongor

Számitógépes szerkesztés: Moga Attila, ARTMOBIL Group - Borszék

Nyomda: F&F INTERNATIONAL - Gyergyószentmiklós